УДК 792.57

DOI 10.34064/khnum2-1706

Феденко А. Ю.

ORCID 0000-0002-4832-0017

Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського,
61003, майдан Конституції, 11/13, м. Харків, Україна

Специфіка втілення жіночих образів у сучасних українських мюзиклах та рок-операх (на прикладі творчості Наталії Сумської)

АНОТАЦІЯ ■ Специфіка втілення жіночих образів у сучасних українських мюзиклах та рок-операх (на прикладі творчості Наталії Сумської). ■ Метою статті є дослідження на прикладі сценічної творчості Н. Сумської виконавських принципів і вокально-технічних прийомів, що сприяють втіленню змістовно-емоційних характеристик жіночих образів у сучасних мюзиклах та рок-операх. Відсутність спеціальної літератури, наукових праць, в яких досліджується феномен втілення вокально-сценічних образів акторами в сучасних українських мюзиклах та рок-операх, обумовлює актуальність подібної розвідки.

Робиться висновок, що вокальне виконавство в сучасних рок-операх та мюзиклах висуває особливі – універсальні – вимоги до актрис. Сучасні мюзикли та рок-опери демонструють всі можливі полістилістичні та поліжанрові синтезування, у тому числі, вкраплення елементів фольклорних, академічних та деяких жанрів легкої музики. Вокальна партія ускладнюється, наповнюючись нетрадиційними інтонаціями, відповідно до змін гармонії, яка представлена в основному дисонуючими співзвуччями. Різноманіття співацьких манер, технічних вокальних прийомів, що складають основу сучасних музичних вистав, допомагає підкреслити емоційні лінії твору. Розмовні діалоги, танцювальні епізоди, застосування елементів музичної мови інших культур, широкий стилевий діапазон, від фольклору до авангарду, від барочних стилізацій до джазу й шлягеру, спів з мікрофоном –

все це вимагає знання специфічних акторських та хореографічних прийомів, гарного володіння вокальною технікою, тобто, усім тим, що й складає професійний акторський універсализм. ■ **Ключові слова:** вокально-сценічний образ, мюзикл, рок-опера, вокально-виконавські прийоми, творчість Наталії Сумської.

АННОТАЦІЯ ■ Феденко А. Ю. Специфика воплощения женских образов в современных украинских мюзиклах и рок-операх (на примере творчества Натальи Сумской). ■ Целью статьи является исследование на примере сценического творчества Н. Сумской исполнительских принципов и вокально-технических приёмов, способствующих воплощению содержательно-эмоциональных характеристик женских образов в современных мюзиклах и рок-операх. Отсутствие специальной литературы, научных работ, в которых исследуется феномен воплощения вокально-сценических образов актёрами современных украинских мюзиклов и рок-опер, обуславливает актуальность подобных изысканий.

Делается вывод, что вокальное исполнительство в современных рок-операх и мюзиклах выдвигает особые – универсальные – требования к актрисам. Современные мюзиклы и рок-оперы демонстрируют всевозможные полистилистические и полижанровые синтезы, в том числе, вкрапления элементов фольклорных, академических и некоторых жанров лёгкой музыки. Вокальная партия усложняется, наполняясь нетрадиционными интонациями, в соответствии со сменами гармонии, представленной в основном диссонирующими созвучиями. Разнообразие певческих манер, технических вокальных приёмов, составляющее основу современных музыкальных спектаклей, помогает подчеркнуть эмоциональные линии произведения. Разговорные диалоги, танцевальные эпизоды, включение элементов музыкального языка других культур, широкий стилистовый диапазон, от фольклора до авангарда, от барочных стилизаций до джаза и шлягера, пение с микрофоном – всё это требует знания специфических актёрских и хореографических приёмов, хорошего владения вокальной техникой – то есть, всем тем, что и составляет профессиональный актёрский универсализм. ■ **Ключевые слова:** вокально-сценический образ, мюзикл, рок-опера, вокально-исполнительские приёмы, творчество Натальи Сумской.

ABSTRACT ■ Fedenko A. The specifics of female characters embodiment in contemporary Ukrainian musicals and rock operas (on the example of Nataliya Sumska's creativity).

■ **Background.** The creative mastery process of the musical and rock opera genres has become one of the urgent vocational training problems today considering the growing popularity of these genres both in the world and in Ukrainian musical culture. There is a need to investigate the methodological aspect of professional activity in this direction like a set of requirements for the modern actor working in the music-dramatic genre. The lack of specialized literature and scientific works which investigates the embodiment phenomenon of vocal and stage images by actors in contemporary Ukrainian musicals and rock operas raises an urgent need for its consideration.

Phenomenological analysis of the vocal and stage creativity of the actress Nataliya Sumska, namely, her stage works in rock operas “Eneida” by Serhii Bedusenko based on the poem-burlesque by I. Kotliarevsky, “Bila Vorona” (“The White Crow”) by Genadii Tatarchenko and Yurii Rybchynskyi and “Nezrivnianna” (“The Incomparable”) Musical, based on the famous play by Peter Quilter (the composer Ivan Nebesnyi) are the **material of this study**.

Objectives. The purpose of the article is to investigate the performing principles and vocal techniques that contribute to the embodiment of content-emotional female images characteristics in contemporary musicals and rock operas on the example of Nataliya Sumska's acting creativity.

The results of the study. The success of the Nataliya Sumska stage activity is closely related to the actress' high level of vocal skills. Didona's role in the rock opera “Eneida” has required from the performer a whole range of professional skills, first of all, vocal – that is, acting universalism. The vocal and stage image created by Nataliya Sumska is realized through singing, which organically combines the traditions of folk-song performance with the best achievements of the national academic and variety performing arts. The dominance of “folk” color in the sound of the voice is one of the creative tasks that the author of the rock opera sets before the actress. The bright individual “synthesizing” vocal and performing style is the original combination of ethnic origin with jazz and pop rhythms and harmonies offered by the composer, made the unique image of Didona by N. Sumska's performance. Thus, a perfect actress's mastery of different singing styles and the ability to use her own voice to achieve high artistic output is of great

value, as composers in rock operas and musicals are constantly performing acts of styling.

In the role of Jeanne d'Arc from the Ukrainian rock opera by Genadii Tatarchenko and Yuriy Rybchynskyi's "Bila Vorona" ("The White Crow") the main features of N. Sumska's art were clearly revealed, such as: great tragedy, heroic pathos and pathetics combined with lyric scourge and poetic sorrow. The stage techniques, by which N. Sumska created the image of Jeanne, were: enhanced sound supply and high dynamic tone of performance, expedient use of registers, expanded palette of sound dynamics and its filing ("filer un son"); going beyond the range of sound characteristic of academic vocal performance, the use of different singing styles and techniques; skillful presentation of intonation recitation gradations (from whisper to cry); possession of sound amplification equipment; maintaining a vocal line, subject to any nature of sound production; finally, acting is the ability to convey the character of the heroine through the voice, facial expressions, gestures, to make the viewer feel the pain and joy of her soul. Thus, Nataliya Sumska is fully capable of using the necessary means of artistic expression, various methods of performance, revealing the semantic and emotional content of the stage image and the work as a whole.

In the "Nezrivnianna" ("The Incomparable") Musical Nataliya Sumska embodied the comedic image of an American pianist who believed in her talent as an opera singer and one of the earliest representatives of "outsider music". The actress brilliantly demonstrated that she was able to sing both "strictly past the notes" and only in "disgusting" voice, as her role required. She did not only change her voice for the horrific performance of operatic classics, but she was able to convey faith and belief in her own success to her Florence heroine. The actress was able to achieve great artistic power in the embodiment of the image, first of all, thanks to the mastery of vocal technique, as different modes of the larynx, specific techniques: conscious oscillation of sound, different attack power, accentuation of individual sounds, etc.

Conclusions. Considered the creating specifics of vocal and stage image in contemporary rock operas and musicals by actress Nataliya Sumska, we came to the conclusion that vocal performance in modern rock operas and musicals poses special requirements for actresses. Modern musicals and rock opera demonstrate all possible polystylistic and polygenre syntheses, including the incorporation of folk and academic elements, and some genres of light music. The vocal part

is complicated by changes in priorities in harmony, which is represented mainly by dissonant sounds. Accordingly, the melody of rock operas and musicals today is filled with unconventional unexpected intonations and lines, characteristic of metrorhythmic constructions. Conversational intonations, variety of singing manners and vocal techniques that form the basis of modern musical performances help to emphasize the emotional lines of the work. The presence of conversational dialogues, dance episodes with specific plasticity, the use of elements of the musical language of other cultures, a wide style range (from folklore to avant-garde, from Baroque stylings to jazz and smash hit), features of singing with a microphone – all this requires knowledge of specific acting and choreographic techniques, a good mastery of vocal technique, that is, all that constitutes professional acting universalism. ■ **Key words:** *vocal and stage image, musical, rock opera, vocal and performing techniques, Nataliya Sumska's creativity.*

Постановка проблеми. Процес творчого опанування жанрів мюзиклу та рок-опери сьогодні став однією з актуальних проблем професійної акторської підготовки, зважаючи на зростаючу популярність цих жанрів як у світовій, так і в українській музичній культурі. Зацікавленість проблематикою втілення сценічних образів акторами у мюзиклі та рок-опері напряму пов'язана із новими проявами сучасного мистецтва, а також з необхідністю дослідження методологічного аспекту професійної діяльності в цьому напрямі – комплексу вимог до сучасного актора, що працює у музично-драматичному жанрі.

Аналіз останніх досліджень. Відсутність спеціальної літератури, наукових праць, в яких досліджується феномен втілення вокально-сценічних образів акторами в сучасних українських мюзиклах та рок-операх, висуває нагальну потребу у його розгляді.

Методологічне значення у вивченні питань, що пов'язані з процесом створення вокально-сценічного образу, має дисертація С. Стібневої (2009). «Вокальна творчість актора драматичного театру: мистецтвознавчий та психолого-педагогічний аспекти». Методологічні аспекти сучасного естрадного виконавства у своїй докторській дисертації також розкриває Н. Дрожжина (2008), експериментальні

підходи до аналізу музично-театрального тексту мюзиклу розглядає О. Монд (2010); особливості синтезу співацьких манер в українській музиці – Н. Шевченко (2013). Синтезу української естрадної музики та фольклору присвячено дисертацію В. Тормахової (2007); етнокультурологічний аспект вітчизняного вокального виконавства досліджує В. Антонюк (2001). До уваги взято й роботи авторів, які досліджують мюзикл та рок-оперу як жанри в межах масової культури (А. Комлікова, 2011; Н. Костюк, 2008; С. Манько, 2014; І. Палкіна, 2012;). Окремі питання сценічного втілення жанру мюзиклу та рок-опери на українській сцені висвітлюють С. Манько (2012), Т. Полянський (2013), В. Шпаковська (2005).

Феноменологічний аналіз вокально-сценічної творчості актриси Наталії Сумської – а саме її сценічні роботи у рок-операх «Енеїда», «Біла ворона» та мюзиклі «Незрівнянна» складають **матеріал даного дослідження** – потребував вивчення різноманітних науково-популярних джерел, авторами яких є Т. Данюк (2005), Н. Заболотна (2005), Н. Зінченко (2005), Г. Цимбал (2013). Аналіз праць театрознавців та музикознавців з проблематики вокально-виконавської творчості Наталії Сумської, створення нею вокально-сценічних образів свідчить про відсутність комплексного дослідження її творчості, що обумовлює **актуальність обраної теми**.

Метою статті є дослідження на прикладі акторської творчості Наталії Сумської виконавських принципів і вокально-технічних прийомів, що сприяють втіленню змістовно-емоційних характеристик жіночих образів у сучасних мюзиклах та рок-операх.

Виклад основного матеріалу. Секрет вдалої сценічної діяльності Наталії Сумської тісно пов'язаний з високим рівнем вокальної майстерності актриси. Роль Дідони в рок-опері «Енеїда» (створеної композитором Сергієм Бедусенко за поемою-бурлеском І. П. Котляревського) потребувала від виконавиці цілого спектру професійних навичок, насамперед, вокальних – отже, актриса повинна бути універсальною. Вокально-сценічний образ, створений Наталією Сумською, реалізується завдяки співу, в якому органічно поєднані традиції народно-пісенного виконавства з кращими досягненнями вітчизняного академічного та естрадного сценічного мистецтва. Актрисі вдалося талановито поєдна-

ти ритмо-інтонаційну роботу з народним мелосом та елементи сучасної манери виконання популярної пісенної лірики. Отже, індивідуальною особливістю стилю Сумської в «Енеїді» стала яскрава «синтезуюча» вокально-виконавська манера, що зробила образ Дідони неповторним: опора на фольклорний інтонаційний комплекс та розширення стильових меж ролі за рахунок оригінального поєднання етнічного начала із джазовими та поп-ритмами і гармоніями, запропонованими композитором. Аналізуючи відеозапис виконання ролі Дідони Наталією Сумською, ми помічаємо й темброві «натяжки» на академічну манеру виконання. Можливо, причиною цього є робота співачки в різних стилях музики. З іншої сторони, домінування «народного» колориту в звучанні голосу – одне з творчих завдань, які автор рок-опери ставив перед актрисою. Тому народну манеру співу у певному сенсі можна розглядати як індивідуальну техніку, використану співачкою. Отже, вміння актриси використовувати власний голос «за призначенням» має неабияку цінність, оскільки сьогодні композитори у рок-операх та мюзиклах постійно здійснюють акти стильових синтезувань.

Наступною роллю Наталії Сумської стала відчайдушна Жана д'Арк з української рок-опери Генадія Татарченка та Юрія Рибчинського «Біла ворона». В цій ролі яскраво проявилися основні риси мистецтва Н. Сумської: велика трагедійна сила, героїчний пафос та патетика, поєднані з ліричним щемом і поетичною скорботою. Сценічними прийомами, за допомогою яких Н. Сумською створений образ Жанни д'Арк в рок-опері «Біла ворона», стали: посилене звукоподача та високий динамічний тонус виконання, доцільне використання регістрів, розширена палітра динаміки звучання музичних і позамузичних структур (*filer un son*); вихід за межі звукового діапазону, характерного для академічного вокального виконавства, використання різних співацьких манер і технік; майстерне подання інтонаційних градацій декламації (від шепоту до крику); володіння звукопідсилювальною технікою; ведення вокальної лінії, за умови будь-якого характеру звуковидобування; нарешті, акторська майстерність – вміння за допомогою голосу, міміки, жестів передавати характер героїні, змушувати глядача відчувати щем її душі, радість, піднесеність, гордість... Отже, Наталії Сумській повною мірою властиве вміння вико-

ристовувати необхідні для художньої інтерпретації образів засоби виразності, різноманітні прийоми виконання, розкриваючи смисловий і емоційний зміст сценічного образу і твору в цілому.

Актриса, яка чудово співала в «Енеїді» і відмінно виконувала рок-балади в «Білій вороні», довела, що в змозі співати і «строго мимо нот», і виключно «огидним» голосом, що, звичайно, набагато складніше. Наталія Сумська не тільки змінила свій голос для жахливого виконання оперної класики в мюзиклі «Незрівнянна» (композитор Іван Небесний) – їй чудово вдалося передати віру своєї героїні Флоренс та її переконаність у власному таланті, та, як наслідок, неможливість для неї вчинити інакше. Наталія Сумська втілила образ американської піаністки та співачки, однієї з найперших представниць «аутсайдерської музики». Актрисі вдалося досягти великої художньої сили впливу на слухача, насамперед, завдяки майстерному володінню вокальною технікою – різними режимами роботи гортані, що дозволяє артистці детально вибудовувати форму твору, розраховувати інтенсивність динамічного руху; гнучкому фразуванню, що сприяє виразнішому виконанню та яскравій індивідуальності вокальної інтерпретації; використанню специфічних прийомів – усвідомленого коливання звуку, різної сили атаки, акцентування окремих звуків.

Висновки. Розглянувши специфіку створення вокально-сценічного образу в сучасних рок-операх та мюзиклах актрисою Наталією Сумською, ми дійшли висновку, що вокальне виконавство в сучасних рок-операх та мюзиклах висуває особливі вимоги до актрис. Сучасні мюзикли та рок-опери демонструють всі можливі полістилістичні та поліжанрові синтезування, у тому числі, вкраплення елементів фольклорних, академічних та деяких жанрів легкої музики. Вокальна партія ускладнюється відповідно до змін пріоритетів у гармонії, яка представлена в основному дисонуючими співзвуччями. Відповідно, й мелодика рок-опер та мюзиклів сьогодення наповнена нетрадиційними несподіваними інтонаціями та лініями, співзвучними із характерними метроритмічними побудовами. Розмовні інтонації, різноманіття співацьких манер та технік, технічних вокальних прийомів, що складають основу сучасних музичних вистав, допомагають підкреслити емоційні лінії твору. Наявність розмовних діалогів, танцювальних епізодів із

специфічною пластикою, застосування елементів музичної мови інших культур, широкий стильовий діапазон (від фольклору до авангарду, від барочних стилізацій до джазу та шлягеру), особливості співу з мікрофоном – все це вимагає знання специфічних акторських та хореографічних прийомів, гарного володіння вокальною технікою, тобто, усім тим, що й складає професійний акторський універсалізм.

ЛІТЕРАТУРА

Антонюк, В. Г. (2001). *Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект*. Київ : Українська ідея, 144.

Данюк, Т. (2005, 13 серп.). «Біла ворона». *Вечірній Київ*.

Дрожжина, Н. В. (2008). *Вокальне виконавство в системі музичного мистецтва естради*. (Дис... канд. кистецтвознавства). Харківський державний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського. Харків.

Заболотна, В. (2005, 13 серп.). Полетіла «біла ворона». *День*.

Зінченко, Н. (2005, 26 серп.). Друге життя «Білої ворони». *Хрещатик*.

Комлікова, А. (2011). Рок-опера: до питання становлення жанру в Україні. *Київське музикознавство*, 39, 159–166. Київ: Київський ін-т музики ім. Глієра.

Костюк, Е. (2008). *Популярные музыкальные направления и жанры XX века. Джаз, мюзикл, рок-музыка, рок-опера*. С.-Петербург: Библиотека Гуманитарного Университета, 196.

Манько, С. (2012). Деякі тенденції розвитку рок-опери в західноєвропейській та вітчизняній музиці. *Альянс наук: вчений – вченому*. (Матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., 15–16 берез.), 8–10. Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет, Дніпропетровськ.

Манько, С. (2014). Історія розвитку жанру мюзиклу в Україні в першоджерелах та публікаціях. *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті*, 1, 43–47. Харківська державна академія дизайну і мистецтв. Харків.

Монд, О.-Л. (2010). Теоретико-експериментальний підхід к аналізу театрального текста мюзикла. *Мир науки, культуры, образова-*

ния, 6 (25). Ч. 2, сс. 30–34. Алтайский государственный педагогический университет. Горно-Алтайск.

Палкіна, І. І. (2012). «Біла ворона» Г. Татарченка–Ю. Рибчинського (до питання про витоки вітчизняної рок-опери). *Мистецька освіта в європейському соціокультурному просторі ХХІ століття*. (Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.). Мукачеве: Мукачівський державний університет, 199–200.

Полянський, Т. В. (2013). Мюзикл як поліжанровий феномен музичного театру: історія та перспективи. *Мистецтвознавчі записки*, 23, 122–128. Київ: Міленіум.

Сгібнєва, С. С. (2009). *Вокальна творчість актора драматичного театру: мистецтвознавчий та психолого-педагогічні аспекти*. (Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства). Харківський державний університет мистецтв. Харків.

Тормахова, В. М. (2007). *Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез*. (Дис. ... канд. мистецтвознавства). Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. Київ.

Цимбал, Г. (20 квіт., 2013). Актриса Наталя Сумська: «Якщо мене люблять, можу творити дива». *Урядовий кур'єр*. Отримано через: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/aktrisa-natalya-sumska-yaksho-menelyublyat-mozhu/>

Шевченко, Н. С. (2013). Універсалізм вокаліста у сучасному виконавському мистецтві. *Художня культура і освіта: традиції, сучасність і перспективи*. (Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конференції). Мелітополь: Люкс, 40–47.

Шпаковська, В. Г. (2005). До питань інтерпретації історичної теми у жанрі сучасного музично-драматичного театру «рок-опера». *Сучасне мистецтво*, 2, 167–176. Київ: Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України.

REFERENCES

Antoniuk, V. H. (2001). *Ukrainska vokalna shkola: etnokulturolohichniy aspekt [Ukrainian Vocal School: Ethnocultural Aspect]*. Kyiv: Ukrainska ideia, 144 [in Ukrainian].

Drozhzhyna, N. V. (2008). *Vokalne vykonavstvo v systemi muzychnoho mystetstva estrady* [Vocal performance in the system of music variety] (Candidate dissertation). Kharkiv State I. P. Kotlyarevsky University of Arts. Kharkiv [in Ukrainian].

Komlikova, A. (2011). Rok-opera: do pytannia stanovlennia zhanru v Ukraini [Rock opera: to the question of the formation of the genre in Ukraine]. *Kyivske muzykoznavstvo – Kyiv musicology*. Kyiv: Kyiv Institute of Music named after Glier, 39, 159–166 [in Ukrainian].

Kostyuk, Ye. (2008). *Populyarnye muzykalnye napravleniya i zhanry XX veka. Dzhaz, myuzikl, rok-muzyka, rok-opera* [Popular music styles and genres of the twentieth century. Jazz, musical, rock music, rock opera]. St. Petersburg: Biblioteka Gumanitarnogo Universiteta [The Library of the University of the Humanities], 196 [in Russian].

Manko, S. (2012). Deiaki tendentsii rozvytku rok-opery v zakhidnoievropeiskii ta vitchyzniani muzytsi [Some trends in the development of rock opera in Western European and national music]. *Alians nauk: vchenyi – vchenomu. – Alliance of Sciences: Scientist – to Scientist*: Proceedings from VII International Science-Practical Conference, March 15–16, pp. 8–10. Dnipropetrovsk State Agrarian and Economic University. Dnipropetrovsk [in Ukrainian].

Manko, S. (2014). Istorii rozvytku zhanru miuzyklu v Ukraini v pershodzherelakh ta publikatsiiakh [History of development of the genre of musical in Ukraine in primary sources and publications]. *Tradysii ta novatsii u vyshchii arkhitekturno-khudozhnii osviti – Traditions and innovations in higher education in architecture and art*. Kharkiv – Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts, Kharkiv, 1, 43–47 [in Ukrainian].

Mond, O.-L. (2010). Teoretiko-eksperymentalnyy podkhod k analizu teatralnogo teksta myuzikla [Theoretical and experimental approach to the analysis of the theater text of a musical]. *Mir nauki, kultury, obrazovaniya – The world of science, culture, education*. Gorno-Altaysk, 6(25), part 2, 30–34 [in Russian].

Palkina, I. I. (2012). «Bila vorona» H. Tatarchenka–Iu. Rybchynskoho (do pytannia pro vytoky vitchyzniano rok-opery) [The “White Crow” by G. Tatarchenko–Yu. Rybchinsky (to the question of the origins of domestic rock opera)]. *Mystetska osvita v yevropeiskomu sotsiokulturnomu prostori*

XXI stolittia – Art Education in the 21st Century European Socio-Cultural Space. (Proceedings from All-Ukrainian research-practical conference). Mukacheve: Mukacheve State University, 199–200 [in Ukrainian].

Polianskyi, T. V. (2013). *Miuzykl yak polizhanrovyy fenomen muzychnoho teatru: istoriia ta perspektyvy* [Musical as a poly genre phenomenon of musical theater: history and perspectives]. *Mystetstvoznavchi zapysky – Artistic notes*, 23, 122–128. Kyiv: Milenium [in Ukrainian].

Shevchenko, N. S. (2013). *Universalizm vokalista u suchasnomu vykonavskomu mystetstvi* [Universalism of a vocalist in contemporary performing art]. *Khudozhnia kultura i osvita: tradytsii, suchasnist i perspektyvy – Art Culture and Education: Traditions, Modernity and Perspectives*. Proceedings from All-Ukrainian Research Practice Conference. Melitopol: Liuks, 40–47 [in Ukrainian].

Shibnieva, S. S. (2009). *Vokalna tvorchist aktora dramatychnoho teatru: mystetstvoznavchyi ta psykhologo-pedahohychnyi aspekty* [The vocal creativity of an actor of dramatic theater: musicological and psycho-pedagogical aspects]. (Extended abstract of Candidate's dissertation). Kharkiv National I. P. Kotlyarevsky University of Arts. Kharkiv [in Ukrainian].

Shpakovska, V. H. (2005). *Do pytan interpretatsii istorychnoi temy u zhanri suchasnoho muzychno-dramatychnoho teatru «rok-opera»* [To the issues of interpretation of historical theme in the genre of contemporary music and drama theater “rock opera”]. *Suchasne mystetstvo – Contemporary Art*, 2, 167–176. Kyiv: Institute of Contemporary Art Problems of the Academy of Arts of Ukraine [in Ukrainian].

Tormakhova, V. M. (2007). *Ukrainska estradna muzyka i folklor: vzaiemopronyknennia i syntez* [Ukrainian variety music and folklore: interpenetration and synthesis]. (Candidate's dissertation). National Music Academy of Ukraine named after P. I. Tchaikovsky. Kyiv [in Ukrainian].

Zabolotna, V. (2005, August 30). *Poletila «bila vorona»* [The “white crow” flew]. *Den – A Day* [in Ukrainian].

Zinchenko, N. (2005, August 26). *Druhe zhyttia «Biloi vorony»* [The Second Life of the “White Crow”]. *Khreshchatyk* [in Ukrainian].

Daniuk, T. (2005, August 13). «Bila vorona» [“A White Crow”]. *Vechirnyi Kyiv – Evening Kiev* [in Ukrainian].

Tsymbal, H. (2013, April 20). Aktrysa Natalia Sumska: «Iakshcho mene liubliat, mozhu tvoryty dyva» [Actress Natalia Sumska: “If one loved me, I can create miracles”]. *Uriadovyi kurer – Government courier*. Retrieved from <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/aktrisa-natalya-sumska-yaksho-mene-lyublyat-mozhu/> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12.04.2019 р.